

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. дпн **Жана Атанасова Янкова**, Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “**доктор**”
в област на висше образование: 1. Педагогически науки
професионално направление: 1.2. Педагогика
докторска програма: Специална педагогика

Автор: Недялка Петрова Гарова

Тема: “ Сексуално образование при ученици с увреден слух ”

Научен ръководител: проф. дпн Дора Левтерова, ПУ „ Паисий Хилендарски”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33- 1377 от 20.03. 2019 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “Сексуално образование при ученици с увреден слух ”за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма Специална педагогика. Автор на дисертационния труд е Недялка Петрова Гарова - докторантка в задочна форма на обучение към катедра ”Педагогика и управление на образованието” при ПУ „Паисий Хилендарски”.

Представеният от **Недялка Петрова Гарова** комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС ‘магистър’)
- заповеди за записване в докторантура и за продължаване на обучението;
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит по специалността;

- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката Недялка Гарова завършва през 1982 г. магистърска степен, биолог, учител по биология с втора специалност химия в Биологичен факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. В Софийския университет "Св. Климент Охридски" завършва сурдопедагогика във Факултета по начална и предучилищна педагогика през 1992 г. През 1993 г. придобива второ ПКС в ЦИУУ, гр. София. Започва работа като учител по биология през 1982 г. в гр. Мадан и работи до 1985 г. От 1985 г. до 1986 г. работи като лаборант в СЛЗ “Раковски“. От 1988 г. до 1994 г. работи в ССУ за ДУС „Проф. д-р Ст. Белинов“, гр. Пловдив като възпитател. От 1994 г. е директор в СУ за УУС „Проф. д-р Ст. Белинов“, гр. Пловдив. Зачислена е за задочна форма на обучение през 2015 г. в катедра ”Педагогика и управление на образованието”, Педагогически факултет на ПУ “Паисий Хилендарски“

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Изследователският проблем, по който работи докторантката е изцяло актуален и значим не само за специалното и здравно образование, но и за педагогическата практика. Неговата значимост се свързва с факта, че разработените в дисертацията проблеми, третират един особено актуален и важен за специалната педагогика в теоретичен и практичен аспект, проблем свързан със здравното образование на децата и учениците със специални образователни потребности в това число учениците с увреден слух относно сексуално образование.

Представеният дисертационен труд съдържа широк спектър от теоретични и емпирични данни и анализи, отнесени пряко към очертаните аспекти на проблема.

4. Познаване на проблема

Докторантката познава много добре базисната проблематика и умело внася интересни авторски интерпретации с научна и приложна насоченост. Теоретичните

постановки по изследвания проблем са представени цялостно, многоаспектно и в дълбочина. Изследователският фокус се конкретизира чрез формулираните хипотези, свързани с измерване на сексуалното образование при ученици с увреден слух

4. Методика на изследването

Избраната от докторантката методиката на изследване позволява да се постигне целта и да се получат адекватни отговори на задачите, поставени в дисертационния труд.

Използваните методи – теоретичен анализ, документален и анкетен метод, метод на емпиричното изследване и на комуникацията, математико - статистическите методи на обработка и анализ дават възможност за очертаване на теоретичната основа на проблема и за разкриване на емпиричната обосновка за възможността за използването на мобилни устройства в процеса на обучението на ученици с увреден слух в часовете по Биология и здравно образование 7.- 8. клас.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 212 страници и 6 приложения. Структурата включва: въведение, три глави, изводи, препоръки, заключение и приложение.

Въведението е фокусирано върху актуалността на изследваната тематика – сексуалното образование при ученици с увреден слух с възможности за приложение на специфични методи, подходи и средства за изграждане на сексуална култура и отговорно сексуално поведение, чрез обучението по „Биология и здравно образование“ 7.-8. клас.

В *глава първа* е представен теоретичният анализ за сексологията като наука, сексуалността като понятие и развитие на педагогическата сексология. В т.7.4. докторантката проследява в исторически аспект сексуалното образование и възпитание при децата и учениците с увреден слух както и възникването и развитието на здравното образование и възпитание както у нас така и в чужбина. Тук също са анализирани учебни планове и програми по учебните дисциплини, които пряко са свързани със здравното и сексуалното образование. Анализирано е сексуалното образование на деца и ученици със слухови увреждания, като фактор за приобщаваща среда и социална адаптация. Разгледани са групите деца и ученици със специални образователни потребности с правото им на образование в това число и обучението на деца и ученици със слухови увреждания и използването на интерактивните методи и подходи в сексуално образование и възпитание на деца и ученици с увреден слух.

Във *втора глава* е представен обекта, предмета, целта, задачите, хипотезите, които са изведени в логическа последователност, участниците и етапите на изследването. В

методологията на изследването е представено комбинирането на качествени и количествени методи за събиране на информация. Разработен е въпросник за сексуалното образование за ученици със слухови увреждания групирани в девет групи. За целите на изследването докторантката избира десет теми от учебната програма по „Биология и здравно образование“ за 7. и 8. клас с добавен жестомимичен превод и използване на мобилни технологии в процеса на обучението. От описанието в дисертационния труд на стр.119 не става ясно, кои са избраните теми, които са експериментирани и отнесени към изследваната проблематика - сексуалното образование на ученици с увреден слух.

В *трета глава* са представени резултатите от проведеното емпирично изследване. Докторантката анализира резултатите от документалния метод и анкетния метод за сексуалното образование. Направен е сравнителен и клъстерен анализ на резултатите от анкетата за сексуалното образование. С диаграми и таблици е визуализиран анализа на резултатите от емпирично изследване, съпроводени с интерпретиране на съответния резултат.

Дисертационният труд завършва с *изводи, препоръки и заключение*. На базата на извършения анализ на резултатите от емпиричното изследване, авторката прави шест извода.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите от научното изследване могат да се сведат до:

• Теоретични приноси

- ✓ Направен е детайлен обзор на съществуващите теории по сексуално образование за ученици с увреден слух
- ✓ Създадена е иновативна учебна програма по Сексуално образование за ученици с увреден слух.
- ✓ Конструиран е технологичен модел за обучение по сексуално образование на ученици със слухови увреждания.

• Научно – приложни приноси

- ✓ Структуриран и апробиран е авторски въпросник за сексуално образование.
- ✓ Обогатен е българския жестомимичен език със създадени нови, прагматични 21 жеста, в областта на сексологията.
- ✓ Разработен е иновационен модел на сексуално образование за ученици с увреден слух с включване на дигитални ресурси.

- ✓ Създадени са нови QR-кодове за мобилни технологии в областта на сексуалното образование и с приложимост при обучението на ученици със слухови увреждания.

Приносителите от дисертационния труд ми дава основание да посоча, че те намират своето приложение както в специалната педагогика, така и в здравното образование

7. Лично участие на докторанта

Недялка Гарова е била докторантка в задочна форма на обучение. Тя е реализирала персонално цялото дисертационно изследване с компетентната помощ на своя научен ръководител. Приемам, че текстът, получените резултати и приноси са нейно лично дело.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложил 5 броя публикации по темата на дисертацията, от които три са на международни конференции и две в е-списания. Едната публикация е в съавторство с научния си ръководител. Публикациите напълно съответстват на изискванията на ПУ „Паисий Хилендарски“ за открита процедура на дисертационния труд и отразяват постигнатите резултати и научните приноси в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Авторефератът отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд и основните резултати от изследването.

10. Въпроси и препоръки към докторанта

1. Бихте ли посочили периода в които сте извършили основното изследване и темите от учебните програми по Биология и здравно образование 7.-8. клас, които са включени в експеримента ?

2. Каква е Вашата визия за продължаване на изследваната проблематика?

Препоръката ми към докторантката е при следващи научни изследвания и публикации да бъде по прецизна относно цитирането на нормативната уредба (стр. 72,73, 74, 75, 76) и научната литература.

11. Лични впечатления

Познавам Недялка Гарова като отговорна, прецизна, информирана личност към актуалните проблеми на децата и учениците със специални образователни потребности и по-конкретно децата и учениците с увреден слух

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Недялка Гарова съдържа научни и практико-приложно резултати и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ПУ „Паисий Хилендарски”.

Дисертационният труд показва, че докторантката *притежава* задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност като *демонстрира* качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на **Недялка Петрова Гарова** в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“.

17.04.2019 г.

Рецензент:

Доц. дпн Жана Янкова